

Baka István

A rektorné halála

A rektorné a rossznyelvek szerint csak tanítóképzőt végzett, ennek ellenére szakvezető tanárként dolgozott az egyetem gyakorlóiskolájában. Tanárjelölt hallgatók nemzedékeinek életét keserítette meg kicsinyes pedantériájával, ellentmondást nem tűrő magabiztosságával. Ő nemcsak tanácsokat adott az óravázlat elkészítéséhez, mint a kollégái, hanem szó szerint lediktálta, milyen kérdéseknek és válaszoknak kell elhangozniuk az órán, milyen szavakkal kezdje meg a tanárjelölt az adott téma tárgyalását, és mit irjanak füzetükbe a gyerekek. Az általa kidolgozott koreográfiától való legcsekélyebb eltérést is megtorolta – a nála jóval műveltebb hallgatók épp úgy rettegtek tőle, mind az állandó dresszírozástól koravén nézett ötödikes-hatodikos gyerekek.

A rektornétől a kollégái is rettegtek. Nem is tőle, hanem a nagyhatalmú férjtől, aki a megye első emberével járt vadászni, s aki bármelyiküket kirúghatta és egy tanyai iskolába helyeztethette volna, ha úgy akarja. (Mellesleg ennek a félelemnek nem volt alapja – a rektor úr, illetve elvtárs a légynek sem ártott, mindig az ellentétek elsimítására törekedett, még a renitenskedő bölcsészeket sem hagyta bántani, egyszerre élvezte a „hatvannyolcasok” szeretetét és az ideológiai titkárok bizalmát – későbbi, nagyobb karrierjét is ennek köszönhette.)

A rektorné amúgy „jó nő” volt; amikor megismertem, harmincas éveinek derekán járt, kezdődő hervadását ügyes sminkkel, elegáns ruhákkal ellensúlyozta. Kolléganői, még a fiatalabbak, csinosabbak is, szürke verebek voltak mellette. Mintha mindig fogadásról jött vagy oda készült volna. Reprezentálhatott is eleget – férjével együtt minden díszünnepségre (április 4., november 7. stb.) hivatalos volt, s nemcsak a szovjet és egyéb baráti, hanem még a ritkább, előkelőbb nyugati delegációk számára rendezett bankettekre is meghívták.

Az én gyakorlótanításomat is a rektorné tette rémálommá. Első pillanattól fogva utált, elég volt sáros cipőmben, kikönyökölt pulóveremben megjelenni a színe előtt. Alig adta meg a továbbjutáshoz szükséges osztályzatot, s ebben a maga szempontjából igaza is volt – csak akadozva tudtam követni merev utasításait, képtelen voltam bemagolni azt a sok egetverő hülyeséget, amit nemcsak ő, hanem a tankönyv „szelleme” is elvárt tőlem. Aztán egy év múlva visszahallottam, hogy megható történeteket mesél rólam, a „paraszi származású” (már a nagyapáim se voltak parasztok) ifjú költőről, akit tanítványai az utolsó órán saját versével búcsúztattak, s aki „a meghatottságtól kibuggyant könnyeit szerette volna letörölni, de még zsebkendője se volt...” (Holott zsebkendő nélkül ki se mozdulok – akkora náthám van gyerekkorom óta, mint az országút.)

Néhány évre elkerültem az egyetemi városból, s amikor visszatértem, a rektorné már a fővárosban reprezentált – férjét a legtekintélyesebb tudományos intézet élére helyezték. A rektorné most még előkelőbb körökben forgolódhatott, s egy olyan iskolában tanított, ahová a pártelit gyermekei jártak. Ez volt a baj – az elkényeztetett, felsőtagozatos korokra már egy-két nyelven pöntyögő gyerekek cinikus röhögéssel fogadták naiv magyarázatait, s a nála nem alacsonyabb társadalmi állású kollégák (csupa nagyember-feleség) megmosolyogták vidékies nagyzsolását, kiigazították, ha valamit rosszul mondott, – két hónap elég volt, hogy összetörjön és elhatározza, hogy otthagyja az iskolát, és „csak a családjának él majd”.

De a munkahelyi kudarcot társasági sikerek sem kompenzálták. Magabiztos butasága itt már nem volt természetes, mint a kisvárosi bankettekben, ahol vele egyivású nőkkel és férfikkal cseveghetett, s még a tájszólását sem kellett visszafognia. A továbbra is sikeres férj számára lassan kényelmetlenné vált a butuska asszony; egyre többször hagyta otthon, hamarosan a vendégeit is inkább étterembe vitte. A rektor-, illetve most már elnökne egész nap, gyakran éjszaka is egyedül volt, gyerekei se voltak, nem tudta kitölteni üressé vált óráit – elkezdett inni. Részegen botrányokat rendezett a késő éjjel hazatérő férjének, aki cleinte gyöngéden leszerelte, de ahogy a botrányok sokasodtak, az ő türelme is elfogyott, s egyszer – együttélésük óta először – felpofozta az asszonyt, és elrohant hazulról. A rektorné másnap reggel saját hányadékaiban, egyedül ébredt, s amikor kíváncsorgott a fürdőszobába és belenézett a tükörbe, egy vízihulla puffadt, szederjes arca nézett vissza rá.

Ekkor megértette, hogy mindennek vége. Megtöltötte a férje vadászpuskáját, a csövét a szájába vette, és elhúzta a ravaszt...

Valamikor haragudtam rá, szinte gyűlöltem, ma már csak szánom. Nemcsak kegyeltje volt egy mára lezárult korszaknak, hanem eleve elrendelt áldozata is. Nem tudom, van-e túlvilág, de ha van, azt remélem, együgyű, gögjefosztott kis lelke nem a pokolba, hanem a tisztító tűzbe jutott. Ő és a hozzá hasonlók keserítették meg az ifjúságomat, de most már erre is legyintek.

Imádkoznék is érte, ha tudnék. De engem ők nem tanítottak meg imádkozni.